

EVROPSKÝ PARLAMENT

2004

2009

Dokument ze zasedání

A6-0028/2008

31. 1. 2008

ZPRÁVA

o monitorování Územní agendy a Lipské charty – evropský akční program
územního rozvoje a územní soudržnosti
(2007/2190(INI))

Výbor pro regionální rozvoj

Zpravodajka: Gisela Kallenbach

OBSAH

	Strana
NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU	3
VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ.....	10
VÝSLEDEK ZÁVĚREČNÉHO HLASOVÁNÍ VE VÝBORU	15

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU

o monitorování Územní agendy a Lipské charty – evropský akční program územního rozvoje a územní soudržnosti (2007/2190(INI))

Evropský parlament,

- s ohledem na Územní agendu EU (dále jen „Územní agenda“) a na Lipskou chartu o udržitelném evropském městě (dále jen „Lipská charta“), které byly přijaty na neformálním zasedání Rady ministrů odpovědných za územní plánování a rozvoj měst, které se konalo v Lipsku ve dnech 24.–25. května 2007, a na první akční program pro provádění Územní agendy Evropské unie, který byl přijat na neformálním zasedání Rady ministrů odpovědných za územní plánování a rozvoj, které se konalo v Ponta Delgada (Azorské ostrovy) ve dnech 23.–24. listopadu 2007 (dále jen „první akční program“),
 - s ohledem na Čtvrtou zprávu o hospodářské a sociální soudržnosti (KOM(2007)0273) (dále jen „čtvrtá zpráva o soudržnosti“),
 - s ohledem na Evropský koncept územního rozvoje přijatý na neformálním zasedání Rady ministrů odpovědných za územní plánování, které se konalo v Postupimi dne 11. května 1999,
 - s ohledem na výsledky programu Evropská pozorovací síť pro územní plánování (dále jen „ESPON“) 2006,
 - s ohledem na návrh programu ESPON 2013,
 - s ohledem na články 158 a 159 Smlouvy o založení Evropského společenství,
 - s ohledem článek 45 jednacího řádu,
 - s ohledem na zprávu Výboru pro regionální rozvoj (A6-0028/2008),
- A. vzhledem k tomu, že územní rozmanitost, polycentrismus a kompaktní město jsou podstatnými strukturálními rysy evropského území,
- B. vzhledem k tomu, že většina evropských občanů žije dnes ve městech,
- C. vzhledem k tomu, že mezi současné otázky územního rozvoje v Evropské unii patří změna klimatu, rozšiřování měst a využití půdy, spotřeba energie, dopravní infrastruktury, demografické změny, včetně odlivu obyvatelstva z venkovských oblastí a jiných regionů EU, dopad rozšiřování na sociální, hospodářskou a územní soudržnost, nestejné územní dopady globalizace, včetně rozšiřující se propasti mezi bohatými a méně prosperujícími regiony, i nerovnoměrný rozvoj městských a venkovských oblastí spolu se strukturálními změnami,
- D. vzhledem k tomu, že cíli stanovenými v Územní agendě jsou rozvoj vyváženého

polycentrického systému měst a nové pojetí vztahu mezi městem a venkovem, vytváření inovativních regionálních uskupení, zajištění rovného přístupu k infrastrukturám a ke znalostem, podpora transevropského řízení rizik, udržitelného rozvoje, řízení zaměřeného na budoucnost a ochrana přírodního a kulturního dědictví,

- E. vzhledem k tomu, že cíle stanovené v Lipské chartě více využívají přístup integrované politiky rozvoje měst tím, že vytvářejí a zajišťují kvalitní veřejné prostory, modernizují síť infrastruktury a zvyšují energetickou účinnost, podporují proaktivní inovace a vzdělávání a že zvláště ve znevýhodněných městských čtvrtích podporují udržitelnou, účelnou a cenově dostupnou městskou dopravu, že prosazují strategie pro zlepšení fyzického prostředí, posílení místního hospodářství a místní politiky trhu práce, proaktivní politiku vzdělávání a odborné přípravy dětí a mládeže,
- F. vzhledem k tomu, že územní plánování je vhodným nástrojem pro regulaci využití půdy a struktury osídlení v členských státech a jejich regionech a městech a pro stanovení kvality života a možností rozvoje na místě,
- G. vzhledem k tomu, že vedle politiky soudržnosti jako nástroje strategického řízení jsou k dosažení cílů Územní agendy a Lipské charty nutná další opatření, zejména posouzení územních dopadů, integrovaný přístup a sledování územního plánování,
- H. vzhledem k tomu, že vedle politiky soudržnosti má významný územní dopad i politika rozvoje venkova; vzhledem k tomu, že tyto dvě oblasti politik nejsou dostatečně integrovány, je tudíž zapotřebí zlepšit součinnosti, které odhalí skutečný rozvojový potenciál a posílí atraktivitu a konkurenceschopnost venkovských oblastí, což by pomohlo bojovat proti odlivu obyvatelstva,
- I. vzhledem k tomu, že významnou roli pro životní podmínky městského a venkovského obyvatelstva hraje kvalita veřejného prostoru a přírodního, kulturního a architektonického prostředí, která představuje významné „druhotné“ faktory pro osídlení,
- J. vzhledem k tomu, že kreativita a inovace jsou rozhodujícími zdroji při přechodu ke globalizované znalostní společnosti; vzhledem k tomu, že úspěch udržitelného územního a městského plánování proto podstatně závisí na rozvoji místního tvůrčího potenciálu,
- K. vzhledem k tomu, že „Baukultur“ (kultura vysoce kvalitní výstavby), tj. souhrn kulturních, hospodářských, technologických a environmentálních aspektů, které ovlivňují proces plánování a výstavby a jejich kvalitu, představují podstatnou součást integrovaného rozvoje města,
- L. vzhledem k tomu, že integrovaný přístup znamená, že by uskutečňované projekty měly představovat soudržný a dlouhodobý plán, který zahrnuje hospodářský, sociální a environmentální rozměr a plně zapojuje klíčové partnery do plánování, provádění a hodnocení programů městského rozvoje;
- M. vzhledem k tomu, že integrovaný přístup k územní dimenzi soudržnosti nespočívá pouze v opatřeních a politikách územního plánování a rozvoje měst, neboť konečným cílem je zajistit rovnováhu mezi evropskými občany bez ohledu na to, kde v EU žijí, a tohoto cíle není možné dosáhnout pouze územním plánováním,

1. domnívá se, že cílů Územní agendy a Lipské charty může být dosaženo pouze tehdy, pokud se bude usilovat o komplexní a ucelenou rozvojovou strategii napříč odvětvími, která zavede integrovaný přístup do praxe;
2. navrhuje, aby se v rámci přezkumu politiky soudržnosti v polovině období a s ohledem na politiku soudržnosti po roce 2013 provedla analýza, do jaké míry by provádění integrovaného přístupu mohlo být závazným požadavkem při plánování programů a volbě projektů strukturálních fondů; vyzývá v tomto ohledu subjekty s rozhodovací pravomocí, aby se dobrovolně zapojily do uplatňování nových metod spolupráce;
3. vítá, že se ministři členských států EU odpovědní za rozvoj měst na svém neformálním zasedání, které se konalo v Lipsku ve dnech 24. a 25. května 2007, rozhodli zřídit mezivládní pracovní skupinu, jíž bude předsedat Německo a jejímž úkolem bude identifikace a objasňování různých otázek týkajících se provádění iniciativy JESSICA;
4. vítá v této souvislosti vytvoření meziútvarové skupiny Komise, která se zabývá návrhy na uplatňování integrovaného přístupu, a vyzývá Komisi, aby navázala užší spolupráci se všemi sociálními a hospodářskými partnery a zajistila jejich zapojení do všech rozhodnutí týkajících se územní soudržnosti; žádá Komisi, aby Parlament informovala o pokračování této činnosti;
5. žádá, aby se při tvorbě politiky soudržnosti po roce 2013 věnovala zvláštní pozornost zejména územním zvláštnostem a potřebám a aby se na základě těchto faktorů přistupovalo k jednotlivým regionům individuálně; doporučuje využít nástroje plánování zaměřené na provádění, jak se uvádí v Lipské chartě, a založené na výzkumu a stálém monitorování;
6. žádá Komisi a Radu, aby v rámci přezkumu politiky soudržnosti v polovině období lépe využívaly součinnosti s Evropským zemědělským fondem pro rozvoj venkova (EZFRV), a to v zájmu rozvoje území jako celku; s ohledem na politiku soudržnosti po roce 2013 doporučuje úzce koordinovat politiku soudržnosti a politiku rozvoje venkova, aby se posílily příležitosti ke zlepšení kvality života ve venkovských oblastech;
7. poukazuje na to, že inovativní potenciál mají nejen metropolitní regiony, ale že také některé relativně odlehlé nebo venkovské oblasti patří k nejlepším při dosahování cílů Lisabonské strategie; naléhá na Komisi, aby se více zabývala faktory, které přispěly k úspěchu v těchto oblastech, s cílem vypracovat model pro rozvoj malých a středně velkých měst ve venkovských oblastech;
8. zdůrazňuje význam partnerství a sdílení funkcí mezi městskými a venkovskými oblastmi pro vyvážený a udržitelný rozvoj území jako celku; vyzývá městské a venkovské orgány, aby spolupracovaly se všemi veřejnými a soukromými zúčastněnými subjekty při stanovování společných prostředků a tvorbě společných rozvojových strategií na úrovni regionů i pod ní, aby se zajistily lepší životní podmínky a kvalita života všech občanů Unie; vyzývá příští předsednictví, aby pro řešení těchto otázek organizovala neformální zasedání ministrů odpovědných za územní plánování a rozvoj měst;
9. vyzývá Komisi a Radu, aby v rámci přezkumu souhrnného rozpočtu EU zohlednily Územní agendu a Lipskou chartu a aby provedly kvalitativní změny, tak aby bylo možno

cíle územní soudržnosti účinněji začlenit do politik EU; očekává, že za tímto účelem budou v několika následujících letech přijímána legislativní opatření;

10. vyzývá Radu, aby při přezkumu Lisabonské a Götteborgské strategie (strategie udržitelného rozvoje) na jarním zasedání EU v roce 2008 definovala zájmy územní a městské politiky jako své cíle;
11. naléhá na členské státy, aby rychle přijaly opatření pro dosažení cílů Územní agendy a aby provedly Lipskou chartu;
12. vyzývá Radu a členské státy, aby v duchu skutečné víceúrovňové správy, která jednak zohledňuje územní rozmanitost Evropské unie, jednak dodržuje zásadu subsidiarity, plně zapojily místní a regionální správní orgány, včetně přeshraničních veřejných orgánů, a na základě zásady partnerství také hospodářské a sociální partnery, příslušné nevládní organizace a soukromé zúčastněné subjekty, aby se podílely na akčních programech pro provádění Územní agendy a Lipské charty a aktivně toto úsilí podporovaly; zdůrazňuje, že by tato nutná spolupráce měla být všemi účastníky přijímána kladně, neboť bylo prokázáno, že soudržná spolupráce je účinná;
13. připomíná, že klíčovou úlohu pro budoucí rozvojové příležitosti regionů má přístup k informačním a komunikačním technologiím, a proto doporučuje, jak je stanoveno v Územní agendě, propojit v nových dopravních a komunikačních programech infrastrukturu, jako jsou širokopásmové kabely;
14. vyzývá Komisi, aby provedla systematickou analýzu územních dopadů příslušných hlavních politik EU, jak se členské státy dohodly ve 2. směru činnosti prvního akčního programu, a také posoudila územní dopad příslušných nových právních předpisů; poukazuje v této souvislosti na potenciál hodnotících metod, které vyvinula síť ESPON;
15. uznává, že pro budoucí rozvoj měst a regionů jsou zásadní vysoce kvalitní předškolní a školní vzdělávání, celoživotní vzdělávání, vysoké školy a jiné výzkumné instituce;
16. požaduje, aby byla politika kreativních hospodářských odvětví do územního a městského rozvoje začleněna s cílem vytvořit za pomoci dostupných nástrojů (politika soudržnosti, územní a městské plánování) a při zohlednění kvality území rámec pro zlepšení příležitostí pro kreativní a inovativní jednání;
17. považuje na základě demografického rozvoje za nezbytné zlepšit přizpůsobivost měst a regionů, přičemž hlavní důraz musí být kladen na svébytný rozvoj a na posílení dobrovolnické činnosti;
18. zdůrazňuje, že demografické trendy přinášejí nové výzvy na trhu práce, v přístupu k sociálním a zdravotnickým službám a k bydlení a v plánování obecně; poukazuje na to, že stárnutí obyvatelstva lze vnímat jako příležitost pro vytváření nových pracovních míst na rostoucím trhu s novými produkty a službami, které zlepšují kvalitu života starších lidí; zdůrazňuje, že rozvoj tzv. „stříbrné ekonomiky“ je důležitý na místní i regionální úrovni;
19. vyzývá členské státy, aby na celém svém území řádně zajišťovaly dostupnost, přístupnost a dosažitelnost služeb obecného zájmu, aby lidé v různých regionech mohli využít

zvláštních možností a potenciálu svého regionu; žádá, aby byly zvláště zohledněny potřeby znevýhodněných skupin, jako jsou zdravotně postižené osoby, přistěhovalci, etnické menšiny, dlouhodobě nezaměstnaní a málo kvalifikované osoby a zvláštní potřeby žen; vyzývá Komisi, aby ve svých hlavních směrech pro používání rámcových pravidel pro služby obecného zájmu a při zadávání veřejných zakázek umožnila místním orgánům, aby více zohlednily místní potřeby a místní aktéry a aby zlepšily svou přizpůsobivost;

20. žádá Komisi, aby s ohledem na nové pravomoci Společenství v oblasti územního plánování podle Lisabonské smlouvy vypracovala sdělení o vytvoření rámce EU pro posuzování územních dopadů na úrovni projektů a aby přitom zohlednila činnost ESPON;
21. poukazuje na to, že po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost musí být v rámci provádění prvního akčního programu posílena spolupráce a koordinace mezi Evropským parlamentem, Radou a Komisí;
22. vítá zejména skutečnost, že Lisabonská smlouva prohlašuje územní soudržnost společně s hospodářskou a sociální soudržností za cíl Smlouvy a uděluje v této oblasti EU a členským státům společné zákonodárné pravomoci; zdůrazňuje, že Lisabonská smlouva uznává skutečnost, že by měly být řešeny územní odlišnosti ostrovních, horských, hraničních a velmi vzdálených a řídko osídlených oblastí, neboť tyto odlišnosti mají negativní dopad na celkovou konkurenceschopnost evropského hospodářství; vyzývá Komisi, aby první akční program doplnila konkrétními návrhy opatření a iniciativ EU;
23. zdůrazňuje skutečnost, že dosud neexistuje společná definice územní soudržnosti; naléhá tudíž na Komisi, aby v chystané zelené knize na toto téma územní soudržnost jasně definovala a předložila seznam cílů územního rozvoje v EU; očekává, že nejvyšší prioritou bude mít cíl zajistit, aby všem občanům Unie byly nabídnuty rovnocenné možnosti rozvoje a přístupu bez ohledu na to, kde v EU žijí;
24. doporučuje další rozvíjení Evropského konceptu územního rozvoje a požaduje, aby byly do rámce této politiky plně začleněny nové členské státy;
25. považuje za důležité pravidelně hodnotit pokrok při provádění Územní agendy; vyzývá Radu, Komisi a všechny zúčastněné subjekty, aby zhodnotily nejen pokrok při provádění jednotlivých opatření prvního akčního programu, ale také dopad těchto opatření a jejich přínos pro udržitelný územní rozvoj v Evropě;
26. vyzývá Radu, aby co nejdříve dohodla jednoduché a kvantifikovatelné ukazatele pro sledování územního rozvoje v EU; žádá, aby byla mezi tyto ukazatele zařazena roční spotřeba plochy;
27. poukazuje na to, že tyto ukazatele mohou být použity jako cíle pro řízení územního rozvoje; navrhuje, aby Rada a Komise těchto ukazatelů využily pro srovnání mezi členskými státy a pro vytvoření databáze osvědčených postupů;
28. podporuje záměr Rady předložit zprávu o provádění prvního akčního programu na každém neformálním zasedání Rady; navrhuje Radě, aby zvážila vytvoření programu pro vzájemné učení v oblasti evropského územního rozvoje s cílem výměny zkušeností a osvědčených postupů mezi členskými státy;

29. zdůrazňuje, že je třeba zlepšit koordinaci mezi Územní agendou a Lipskou chartou; vyjadřuje politování nad tím, že Rada doposud neschválila žádný akční program pro provádění cílů Lipské charty, a vyzývá budoucí předsednictví Rady, aby toto opomenutí napravila, a zajistila tak systematické dodržování Lipské charty;
30. vítá iniciativu slovinského předsednictví Rady připravit a podporovat opatření, která posílí koordinaci mezi územním a městským rozvojem s ohledem na další provázanost cílů Územní agendy a Lipské charty;
31. odkazuje na závěry čtvrté zprávy o soudržnosti, v nichž je na města a městské oblasti pohlíženo jako na centra, kde se soustřeďuje obyvatelstvo, hospodářské síly a inovace; vítá návrhy na vytvoření inovativních regionálních a městských uskupení a žádá, aby tato uskupení vznikala i přes vnitřní a vnější hranice EU;
32. vyzývá Komisi a Radu, aby se zvláštním ohledem na práci programu Urban Audit stanovily měřítka podle Lipské charty pro porovnání udržitelnosti měst, jako jsou například spotřeba energie na osobu, podíl využití veřejné dopravy na celkové dopravě nebo emise skleníkových plynů na osobu;
33. zdůrazňuje, že klíčovou úlohu pro dosahování cílů Lisabonské strategie mají města, a proto vyzývá k ucelené a dobře koordinované strategii městského rozvoje podporované na všech úrovních státní správy i soukromým sektorem;
34. vyzývá Komisi, aby se více zajímala o otázku rozšiřování měst; vyzývá členské státy, aby ve vztahu k problematice roztržitosti krajiny a pokračující ztrátě půdy kvůli růstu měst v členských státech prosazovaly účinná opatření a strategie pro omezení využití půdy;
35. doporučuje členským státům, aby upřednostňovaly vnitřní rozvoj měst před vnějším, tj. aby před výstavbou na nové půdě dávaly přednost přestavbě stávajících objektů nebo jejich využití k novým účelům, a to zejména prostřednictvím udržitelného řízení půdy;
36. vítá, že Lipská charta klade důraz na propojení různých způsobů dopravy; zdůrazňuje důležitost integrovaného a udržitelného dopravního systému a významnou úlohu, již může především ve větších městech sehrát zlepšení infrastruktury pro cyklisty a chodce; vyzývá Komisi, aby prozkoumala účinnější mechanismy, které by pomáhaly místním orgánům rozvíjet strategie pro integrované dopravní sítě, zejména v méně rozvinutých regionech;
37. vyjadřuje politování nad tím, že sociální a hospodářské rozdíly narůstají, zejména v metropolitních regionech a městech EU, ale také ve venkovských oblastech; vyzývá členské státy, aby tyto problémy řešily rozhodněji a aby jim věnovaly větší pozornost při plánování programů za účelem získání prostředků ze strukturálních fondů;
38. domnívá se, že zvláštní odpovědnost při plnění cílů EU v rámci ochrany klimatu nesou města, neboť mají jedinečné postavení pro nalezení možných řešení, která by přispěla ke snížení celkových emisí skleníkových plynů; naléhá na členské státy, aby začlenily ochranu klimatu do rozvoje měst jako horizontální cíl;
39. zdůrazňuje skutečnost, že investice do technologií šetrných k životnímu prostředí, jako je

inovativní prevence a opatření pro zmírnění a přizpůsobení, nabízejí v dlouhodobém výhledu významné obchodní příležitosti;

40. konstatuje, že městské oblasti více trpí důsledky změny klimatu, pokud v nich chybí koridory čerstvého vzduchu, což způsobuje další ohřívání a zvýšenou koncentraci škodlivin;
41. zasazuje se o to, aby byly posíleny snahy o zlepšení integrace a sociální a územní soudržnosti, zejména tím, že budou překonány nedostatky při výstavbě měst a že se zlepší podmínky životního prostředí vyváženou politikou rozvoje městských oblastí, tj. prostřednictvím stabilizace problémových čtvrtí a vytváření atraktivních nabídek bydlení, práce a trávení volného času;
42. vyzývá k lepší integraci znevýhodněných městských čtvrtí; žádá příslušné orgány členských států, aby identifikovaly varovné signály úpadku v určitých oblastech a zvýšily úsilí o provedení politiky sociálního začlenění s cílem omezit nerovnosti a předejít sociálnímu vyloučení; zdůrazňuje významnou úlohu malých a středních podniků pro hospodářský rozvoj a územní konkurenceschopnost, nejen ve znevýhodněných čtvrtích, ale ve všech městských oblastech;
43. vyzývá Komisi, aby v rámci budoucích programů financování, včetně sedmého rámcového programu pro výzkum, technologický rozvoj a demonstrace, více podporovala projekty, které usilují o rozvoj a výměnu zkušeností v oblasti udržitelného řízení měst, energeticky účinné postupy a technologie a řešení problémů životního prostředí ve městě i přínos měst k boji proti změně klimatu;
44. domnívá se, že k úspěšnému provádění Lipské charty může přispět posílení městské identity a aktivního občanství ve městech; žádá Komisi a členské státy, aby zahájily „územní dialog“ díky němuž se do vytváření plánů revitalizace a rozvoje městských oblastí více zapojí veřejnost;
45. žádá členské státy a jejich regiony a města, aby v rámci udržitelného městského rozvoje věnovaly větší pozornost vytváření kultury vysoce kvalitní výstavby („Baukultur“) i dostupnosti důstojného a cenově dostupného bydlení jakožto jednomu z rozhodujících faktorů sociálního začlenění a kvality života ve městech a aby zvláště dbaly o kvalitu veřejného prostoru, zejména pokud jde o kvalitu architektury jako prostředku k zajištění lepší kvality života občanů Unie;
46. vyzývá Radu, a zejména slovinské a francouzské předsednictví, aby navázaly na úspěch německého a portugalského předsednictví, pokud jde o územní soudržnost, a aby nadále přijímaly návrhy v tomto ohledu; domnívá se, že vzhledem k dosavadnímu důrazu na města, na vztah mezi městem a venkovem a na územní plánování musí budoucí iniciativy více zohledňovat požadavky územně znevýhodněných regionů, jako jsou ostrovní, horské, hraniční a velmi vzdálené a řídké osídlené oblasti;
47. pověřuje svého předsedu, aby předal toto usnesení Radě, Komisi a Výboru regionů.

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ

Obecné souvislosti

Ve dnech 24.–25. května 2007 přijali ministři členských států EU odpovědní za územní plánování a rozvoj měst na neformálním setkání v Lipsku Územní agendu a Lipskou chartu.

Na základě společné analýzy nadcházejících výzev v oblasti územního plánování v Evropě se ministři členských států EU shodli na územních prioritách rozvoje Evropské unie a na doporučeních pro integrovanou politiku rozvoje měst za zvláštního zohlednění znevýhodněných městských částí.

Územní agenda je výsledkem dlouholeté spolupráce vlád členských států a je založena na třech podstatných cílech nadále platného Evropského konceptu územního rozvoje, kterými jsou:

- rozvoj vyváženého polycentrického systému měst a nové pojetí vztahu mezi městem a venkovem,
- zajištění rovného přístupu k infrastruktuře a ke znalostem,
- udržitelný rozvoj, zejména prostřednictvím řízení a ochrany přírodního a kulturního dědictví.

Přijetí Územní agendy posiluje územní rozměr a je součástí úsilí o účelnější definici a utváření konceptu územní soudržnosti. Územní soudržnost již byla v článcích 2, 6, 16 a 158 Smlouvy o ES uznána jako třetí rozměr politiky soudržnosti. Reformní smlouva prohlašuje územní soudržnost za jeden z cílů Smlouvy a uděluje v této oblasti EU a členským státům souběžné zákonodárné pravomoci.

Ministři členských států EU odpovědní za rozvoj měst se na přijetí Lipské charty shodli i přesto, že EU nedisponuje v oblasti městského plánování zákonodárnou pravomocí. Městský rozměr se ale stále zřetelněji dostává do zorného pole evropské agendy, zejména při utváření politiky soudržnosti. Probíhající rozšiřování měst s sebou přináší množství výzev, jakými je kupříkladu úpadek městských částí, přetížení městských dopravních sítí, využití půdy zástavbou, poškozování životního prostředí nebo sociální problémy. Autoři Lipské charty vycházejí zejména z těchto dokumentů:

- pracovní program z Lille z roku 2000,
- Urban Acquis z roku 2004,
- dohoda z Bristolu z roku 2005.

Cesta ke schválení prvního akčního programu

Dne 23. listopadu 2007 přijmou ministři členských států EU během neformálního zasedání Rady ministrů na Azorských ostrovech první akční program pro provádění Územní agendy.

Tento akční program poskytne rámec pro jednotlivá konkrétní opatření, která mají být za účelem dosažení cílů Územní agendy provedena do prvního hodnocení v roce 2010. V tomto kontextu by se mělo rozlišit pět oblastí činnosti:

- provádění Územní agendy v rámci kompetence ministrů,
- ovlivňování hlavního souboru údajů EU a posilování územních a městských rozměrů odvětvových politik,
- posilování víceúrovňové správy,
- hodnocení a srovnávání územního rozvoje v EU,
- koordinace a hodnocení provádění prvního akčního programu a vytváření komunikační strategie územní soudržnosti a udržitelného územního rozvoje.

Akční program má uvést do pohybu dynamický proces, který umožní pozitivně ovlivňovat evropský územní rozvoj v souladu s cíli Územní agendy a Lipské charty.

Úloha Evropského parlamentu

Evropský parlament se jako zúčastněný subjekt podílel na vypracovávání Územní agendy a Lipské charty, aktivně k tomuto procesu přispíval a chce fázi provádění monitorovat jako kritický pozorovatel.

Dne 27. února 2007 přijal Výbor pro regionální rozvoj (REGI) své stanovisko k Územní agendě a Lipské chartě s doporučeními, přičemž požadoval mimo jiné stanovení akčního programu s jasnými hodnotícími kritérii a měřitelnými cíli.

Tato zpráva z vlastního podnětu – která vychází z aktivní účasti výboru REGI při schvalování Územní agendy, Lipské charty a prvního akčního programu – představuje další podstatný přínos na cestě k vyváženému a udržitelnému územnímu rozvoji EU.

Tato zpráva má být přijata před jarním zasedáním EU, na němž má proběhnout debata o Lisabonské a Göteborgské strategii, aby se mohla v rámci těchto strategií věnovat větší pozornost zájmům s územním a městským rozměrem.

Předpoklady úspěšného provádění

Cíle formulované v Územní agendě a Lipské chartě mohou být dosaženy jedině prostřednictvím komplexní a ucelené rozvojové strategie napříč odvětvími. Za tímto účelem je nezbytný vertikálně i horizontálně integrovaný přístup.

Vertikálně integrovaný přístup spočívá v lepší koordinaci a spolupráci nejrozličnějších úrovní státní správy (na místní, celostátní a evropské úrovni) se zapojením všech dotčených místních a regionálních aktérů a občanské společnosti (zúčastněné subjekty). Cílem akčního programu by nemělo být pouze vyzvat příslušné ministry členských států EU k akci, nýbrž také zapojit do provádění cílů všechny úrovně státní správy. Tyto cíle by měli přijmout zejména místní a regionální aktéři, neboť právě oni sehrávají při uskutečňování záměrů územního plánování

prvořadou úlohu.¹

Rozvoj měst může být úspěšný jedině tehdy, bude-li chápán jako součást vztahů mezi městem a jeho okolím. Stejně jako okolí města těží z městské blízkosti, má také město pro plnění některých funkcí, na které samo nestačí, jako je poskytnutí prostoru pro odpočinek nebo zásobování vodou, nezbytně zapotřebí své okolí. Vzhledem k intenzitě vzájemných vztahů mezi městem a jeho okolím, zejména pokud jde o pohyb surovin, kapitálu a obyvatelstva, je nezbytnost vzájemného partnerství mezi městy a jejich okolím zřejmá. Za tím účelem je nutno vytvořit vhodné správní struktury, které umožní využívat součinnosti a pomohou předejít nezdravému soutěžení o zdroje. Byrokratické a politické překážky musejí být překonány. Klíčová úloha v této souvislosti připadá územní a regionální spolupráci, díky níž je možno zamezit polarizaci mezi městskými a venkovskými oblastmi a optimálně využívat součinnosti. Zvláštní pravomoci venkovských oblastí představují pro územní rozmanitost Evropy důležitý přínos.

Udržitelné regionální a městské plánování rovněž vyžaduje **horizontálně integrovaný přístup**. Politiky jednotlivých odvětví nesmějí podkopávat cíle územního plánování ani rozvoje měst, nýbrž s nimi musejí být v souladu. Politiky jednotlivých odvětví, jako je dopravní nebo energetická politika, je zapotřebí analyzovat s ohledem na jejich územní dopady ve velkém i malém měřítku. Takový přístup je zároveň příspěvkem pro zamezení sociálnímu vyloučení a pro podporu znevýhodněných částí měst. Proto se musí provést integrovaná strategie rozvoje, která bude brát ohled na nejrůznější aspekty jako je vzdělání, trh práce, dopravní politika a „Baukultur“ (kultura kvalitní výstavby).

Rovněž **politika soudržnosti** hraje klíčovou úlohu při dosahování cílů Územní agendy a Lipské charty. Díky velikosti svého rozpočtu představuje politika soudržnosti nejvýznamnější nástroj pro řízení udržitelného územního a městského rozvoje. Při přidělování prostředků ze strukturálních fondů by se mělo více přihlížet k cílům územní politiky, jako je podpora polycentrické struktury měst nebo celoevropského řízení rizik s ohledem na změnu klimatu.

Měštům připadá při plnění cílů Společenství v oblasti změny klimatu zvláštní odpovědnost. Opatření týkající se změny klimatu by měla postupovat všemi oblastmi politiky vzorového modelu města šetrného vůči klimatu. Strukturální fondy zde mohou přispět kupříkladu upřednostněním dopravních řešení šetrných vůči klimatu a energeticky úsporných stavebních opatření.

Konkrétní návrhy pro zlepšení provádění cílů Územní agendy a Lipské charty

Vyváženého územního a městského rozvoje je možno dosáhnout pouze prostřednictvím vzájemného působení hospodářského, environmentálního, sociálního a kulturního rozvoje. Územní rozvoj se týká plánování a řízení územního celku (bydlení, obchod a průmysl, doprava, infrastruktura, přírodní prostředí, zemědělství), v němž městské oblasti v důsledku své hospodářské a společenské funkce a své komplexnosti vždy hrály zvláštní úlohu.

Provedení cílů Územní agendy je rovněž jednou z priorit portugalského předsednictví.

¹ Viz mimo jiné: Evropská Komise, „Spatial impacts of Community policies and costs of non-coordination“ („Územní dopady politik Společenství a náklady nekoordinovanosti“).

Členské státy se při schvalování Územní agendy shodly na tom, že úvodní hodnocení výsledků Územní agendy se uskuteční v roce 2010 za maďarského předsednictví. Takovéto hodnocení má smysl jedině tehdy, budou-li konkrétní cíle Územní agendy konfrontovány se skutečným vývojem. Je proto nezbytné definovat v kontextu provádění prvního akčního programu konkrétní měřitelné orientační cíle, které umožní vyhodnocovat územní rozvoj EU. Za tímto účelem by se měly využít návrhy vyplývající ze studií sítě ESPON (např. ESPON 1.1.1 o polycentrismu, ESPON 1.1.4 o demografických změnách, ESPON 1.2.1 o dopravě).

Lisabonská reformní smlouva prohlašuje územní soudržnost za jeden z cílů Smlouvy a uděluje v této oblasti EU a členským státům souběžné pravomoci. Komise by z tohoto základu měla vycházet při urychlování provádění Územní agendy prostřednictvím iniciativ a při jejím rozvíjení otevřenou metodou koordinace.

Toto by mělo zahrnovat – vedle hodnocení územních dopadů nově navrhovaných právních předpisů na úrovni EU – přesnější analýzu politik EU s ohledem na jejich územní dopady. Některé projekty ESPON již v této oblasti přinesly první výsledky, které by při utváření politických konceptů měly být brány v potaz.¹ Předpokladem účinného provádění integrovaného přístupu je systematictější analýza územních dopadů jednotlivých odvětvových politik EU. Síť ESPON vyvinula metody sloužící k hodnocení těchto územních dopadů: TEQUILA nabízí metodu mnohostranné analýzy.² Další možnosti by mohl přinést nový program ESPON 2013 s rozpočtem ve výši 34 milionů EUR.

Informovanost o územních dopadech regionální politiky a odvětvových politik EU by se měla zvýšit i tím, že se bude provádění Územní agendy a Lipské charty projednávat na jarním zasedání EU v rámci diskuse o strukturálních fondech. Mimořádné pozornosti by se mělo dostat významu integrovaného přístupu a zajištění územní rozmanitosti.

Na návrh Komise a na základě práce sítě ESPON by měl být vypracován jednotný celoevropský rámec pro posuzování územního dopadu na úrovni projektů. Některé členské státy jako Německo, Rakousko, valonská část Belgie nebo Portugalsko tímto nástrojem již disponují. V diskusi by se mohly využít zkušenosti získané ohledně tohoto nástroje. Podobný hodnotící rámec by se měl využít především u velkých projektů financovaných ze strukturálních fondů. To je nezbytné zejména proto, aby se při výběru projektů, které budou financovány, mohly lépe zohlednit územní dopady. Mezi cíle územní politiky, na které by při přidělování prostředků ze strukturálních fondů měl být kladen větší důraz, patří také omezování využití půdy a víceúčelové využívání městských center jako míst pro bydlení a práci.

V kontextu provádění Lisabonské strategie je při vytváření vnitrostátních strategických rámcových plánů nezbytné věnovat větší pozornost územní a městské politice, která by měla být jedním z měřítek Komise v rámci otevřené metody koordinace. Na územní a městské aspekty je také ve zvýšené míře zapotřebí dbát při vyhodnocování a utváření evropských politik, například při přezkumu rozpočtu, v politice týkající se venkovských oblastí nebo v dopravní politice EU.

¹ Viz mimo jiné „Territorial effects of structural funds, ESPON project 2.2.1“ („Územní dopady strukturálních fondů, projekt ESPON 2.2.1.“).

² Návrh poznámky ad hoc, Tematické oddělení B, EP, „Monitorování Územní agendy a Lipské charty – evropský akční program územního rozvoje a územní soudržnosti“.

Shrnutí

Uskutečňování cílů stanovených Územní agendou a Lipskou chartou není samoúčelné, nýbrž je součástí strategie udržitelného rozvoje zaměřené na zlepšení kvality života všech občanů EU. EU se nevyznačuje pouze velkou územní rozmanitostí na malém prostoru, nýbrž také vysokou kvalitou života – a to i díky evropskému citu pro územní plánování a díky udržitelné městské a regionální politice. Tento přístup by měl zůstat devízou EU i nadále. Úspěšné provádění Územní agendy a Lipské charty k tomu může rozhodujícím způsobem přispět.

VÝSLEDEK ZÁVĚREČNÉHO HLASOVÁNÍ VE VÝBORU

Datum přijetí	23.1.2008
Výsledek zářečného hlasování	+ : 51 - : 1 0 : 3
Členové přítomní při závěrečném hlasování	Alfonso Andria, Emmanouil Angelakas, Stavros Arnautakis, Elspeth Attwooll, Jean Marie Beaupuy, Rolf Berend, Jana Bobořiková, Victor Bostinaru, Antonio De Blasio, Bairbre de Brún, Petru Filip, Gerardo Galeote, Iratxe García Pérez, Eugenijus Gentvilas, Ambroise Guellec, Pedro Guerreiro, Zita Gurmai, Marian Harkin, Jim Higgins, Filiz Hakaeva Hyusmenova, Mieczysław Edmund Janowski, Gisela Kallenbach, Tunne Kelam, Evgeni Kirilov, Constanze Angela Krehl, Jamila Madeira, Mario Mantovani, Sérgio Marques, Miroslav Mikolášik, James Nicholson, Lambert van Nistelrooij, Jan Olbrycht, Maria Petre, Markus Pieper, Pierre Pribetich, Wojciech Roszkowski, Grażyna Staniszevska, Margie Sudre, Oldřich Vlasák, Vladimír Źelezný
Náhradník(či) přítomný(i) při závěrečném hlasování	Peter Baco, Jan Březina, Brigitte Douay, Den Dover, Jill Evans, Emanuel Jardim Fernandes, Lidia Joanna Geringer de Oedenberg, Dariusz Maciej Grabowski, Miroslaw Mariusz Piotrowski, Francisca Pleguezuelos Aguilar, Christa Prets, Miloslav Ransdorf, Czesław Adam Siekierski, László Surján
Náhradník(či) (čl. 178 odst. 2) přítomný(i) při závěrečném hlasování	Vladimir Urutchev